

Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση ως σύγχρονη αναγκαιότητα.

Η οπτική του «εδώ και τώρα».

Στην εποχή της απόλυτης πολυπολιτισμικότητας, στα όρια του ίδιου τόπου, της ίδιας κοινωνίας, της ίδιας πόλης συμβιώνουν σήμερα πληθυσμοί με διαφορετική εθνική καταγωγή και διαφορετική πολιτιστική ταυτότητα. Οι πρόσφυγες έρχονται μόνοι και άδαιοι στον καινούριο τόπο. Η εγκατάστασή τους σε μια άλλη χώρα δημιουργεί μια νέα πραγματικότητα συμβίωσης διαφορετικών πολιτισμών, γεγονός που ζούμε έντονα στη χώρα μας τελευταία. Ο «ξένος» με τον καιρό γίνεται ο «γείτονας», ο «συνάδελφος», ο «άνθρωπος της διπλανής πόρτας», που έχει τις ίδιες αγωνίες με τις δικές μας. Η συνύπαρξή μας με τους πρόσφυγες καταργεί τη φιλοπόλεμη διάκριση «εμείς»-«ξένοι»-«άλλοι».

Η πρόσφατη πολυπολιτισμική πλημμυρίδα προξένησε στις χώρες υποδοχής εκτεταμένη αναταραχή. Κι ενώ στην αρχή συντηρήθηκε σιωπηρά η ελπίδα ότι το πρόβλημα θα ήταν προσωρινό, αυτό επιδεινώθηκε, ανέκυψαν ανάγκες και απαιτούνταν άμεσα λύσεις. Ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που επειγόντως κλήθηκε να επιλύσει η χώρα ήταν η ένταξη των προσφυγόπουλων στην εκπαίδευση. Μείζονα προβλήματα, η παντελής άγνοια της γλώσσας της χώρας υποδοχής, η αδυναμία γλωσσικής επικοινωνίας καθώς και η ομαλή προσαρμογή των παιδιών αυτών στη σχολική πραγματικότητα. Επιπρόσθετα οι αλλοδαποί εμφανίζουν δυσκολίες, διότι συχνά έρχονται αντιμέτωποι με μία εντελώς άγνωστη γι' αυτούς πολιτισμική κατάσταση. Οι δυσκολίες στην πολιτισμική προσαρμογή, εάν δεν ομαλοποιηθούν οδηγούν αναπόφευκτα στην περιθωριοποίηση και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Βασικό συναίσθημα όλων των ανθρώπων αυτών είναι η ανασφάλεια.

Η ελληνική κοινωνία είναι πλέον πολυπολιτισμική. Η εξέλιξη μιας κοινωνίας από μονοπολιτισμική σε πολυπολιτισμική προκαλεί εκπαιδευτικές ανάγκες τις οποίες φιλοδοξούμε ότι θα καλύψει η διαπολιτισμική αγωγή, που αναπτύσσεται πλέον ως παιδαγωγική θέση. Η πολυπολιτισμικότητα είναι το δεδομένο, η διαπολιτισμικότητα το ζητούμενο και μέσω της εκπαίδευσης δίνεται η ευκαιρία σε διαφοροποιημένες πολιτισμικές ομάδες για ενεργή συμμετοχή στο κοινωνικό γίνεσθαι μέσα σε ένα περιβάλλον αξιών, πρακτικών και διαδικασιών κοινά αποδεκτών.

Βασικές αρχές και στόχοι της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης θα πρέπει να είναι :

- Η ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών
- Η διευκόλυνση της επικοινωνίας
- Η καλλιέργεια ευαισθησίας, αλληλεγγύης και συνεργασίας
- Η ενσυναίσθηση
- Η καταπολέμηση του ρατσισμού και του εθνικιστικού τρόπου σκέψης
- Η αποδόμηση στερεοτύπων και καλλιέργεια νοοτροπίας για αποδοχή της διαφορετικότητας
- Η συνειδητοποίηση της αξίας της πολιτισμικής ποικιλίας

- Ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα
- Η αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφορετικών τρόπων ζωής
- Η έμφαση στα κοινά σημεία των ομάδων

Καταλύτης για την επίτευξη των στόχων της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης είναι ο εκπαιδευτικός. Η στάση του καθοριστική, καθώς ο ίδιος είναι φορέας πολιτισμικών αντιλήψεων, αξιών, προκαταλήψεων, παρανοήσεων και στερεοτύπων.

Ειδικότερα ο εκπαιδευτικός θα πρέπει :

- Να έχει θετική ανταπόκριση και ευαισθησία
- Να έχει συνεχή ανατροφοδότηση και επιμόρφωση
- Να έχει διορατικότητα και ενσυναίσθηση
- Να διαθέτει ποικιλία τεχνικών και στρατηγικών
- Να είναι δίκαιος
- Να χρησιμοποιεί κανόνες και κώδικες σχέσεων που θα στηρίζονται στον αλληλοσεβασμό των ιδιαιτεροτήτων.

Ο ικανός, επαρκής και κατάλληλα επιμορφωμένος εκπαιδευτικός, συνεπικουρούμενος από ικανό και εξειδικευμένο Διευθυντή, θα είναι σε θέση να εφαρμόζει επιτυχώς μέσω της διάχυσης αποτελεσματικές προσεγγίσεις, που θα λειτουργήσουν ως μέσο για αλλαγή αντιλήψεων. Θα καλλιεργήσει την αλληλεπίδραση μέσω πρακτικών που αποτελούν κοινή γλώσσα για τους ανθρώπους. Η μουσική επί παραδείγματι, μπορεί να αποτελέσει το όχημα για να αμφισβητηθεί μια περιχαρακωμένη εθνοκεντρική κατεύθυνση, να γνωρίσουμε και να εκτιμήσουμε άλλες παραδόσεις και άλλες μουσικές σχολές!

Ο ελληνισμός υπήρξε ανέκαθεν ταυτισμένος με την προσφυγιά. Το προσφυγικό ζήτημα δημιουργεί συνθήκες συν-εύρεσης και επικοινωνίας κάτι που από μόνο του ανοίγει το δρόμο για την αποκατάσταση του ανθρώπινου προσώπου του Πολιτισμού. Είναι σαφές ότι ο «ξένος» είναι μια σύγχρονη εκδοχή του εαυτού μας που άλλοτε κυνηγήθηκε από τη φτώχεια, την εθνική σκλαβιά ή τον πολιτικό δεσποτισμό και αναζήτησε την καλύτερη μοίρα του σε ξένους τόπους.

Σήμερα βρισκόμαστε μπροστά σε μία συνεχή αλληλεπίδραση με τη διαφορετικότητα και την πολυμορφία, οι οποίες με την κατάλληλη διαχείριση, οδηγούν σε κοινωνική συνοχή. Το να είμαστε ίσοι και συνάμα διαφορετικοί είναι πρόκληση για τις σύγχρονες πλουραλιστικές κοινωνίες.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι μια καινοτόμα θεωρητική και πρακτική αντίδραση σε μια μεταβαλλόμενη πολιτισμική πραγματικότητα, όπου η αποτελεσματικότητα των παραδοσιακών εκπαιδευτικών συστημάτων αποδεικνύεται ανεπαρκής! Υπάρχει λοιπόν υποχρέωση από την πλευρά της πολιτείας, να δαπανά αφειδώς κάθε υλική και ηθική στήριξη, χωρίς μεμψιμοιρίες, για μια εκπαίδευση που να ανταποκρίνεται στη σημερινή πραγματικότητα, στηριγμένη σε λογικές εκπαιδευτικές αρχές, που να ενσωματώνει μία ευρωπαϊκή και μία οικουμενική

πρακτική. Η αποδοχή της πολυπολιτισμικότητας, η υπέρβαση του εθνοκεντρισμού και η διαπολιτισμική προσέγγιση των νέων δεδομένων αποτελούν μονόδρομο για όλες τις σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες, αν οι ίδιες θέλουν να διασφαλίσουν κοινωνική συναίνεση και ειρηνική συμβίωση των πολιτισμικά διαφορετικών ομάδων που τις απαρτίζουν. Ας έχουμε πάντα στο νου μας ότι η εκπαίδευση είναι κοινωνικοποιητική διαδικασία, πόσο μάλλον δια-πολιτισμική, που προωθεί μέσω της αναγνώρισης του δικαιώματος της διαφορετικότητας τον Πολιτισμό. Ας αδράξουμε την ευκαιρία να αποδείξουμε, πόσο Πολιτισμένοι είμαστε!

Μαρία Αγναντή, φιλόλογος